

راه کارهای عملی والدین و معلمان برای افزایش انگیزش و
دلبستگی دانش آموزان به مدرسه

نویسنده

دکتر اعظم رجایی

www.ketab.ir

سرشناسه	: رجایی، اعظم، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	: راه کارهای عملی والدین و معلمان برای افزایش انگیزش و دلبستگی دانش آموزان به مدرسه/ نویسنده اعظم رجایی.
مشخصات نشر	: کرج: موسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۲-۳۸۸-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: انگیزش در آموزش و پرورش -- ایران
موضوع	: Motivation in education -- Iran
موضوع	: مطالعه و فراگیری -- ایران
موضوع	: Study skills -- Iran
موضوع	: موفقیت تحصیلی -- ایران
موضوع	: Academic achievement-- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۰۶۵LB
رده بندی دیویی	: ۵۴۳.۷۰۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۸۵۲۴۰

راه کارهای عملی والدین و معلمان برای افزایش انگیزش و دلبستگی دانش آموزان به مدرسه

نویسنده: دکتر اعظم رجایی

مؤسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۰

چاپ و لیتوگرافی: چاپ فاطر

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۵۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۲-۳۸۸-۷

آدرس: کرج، جاده ملارد، گلستان ۴۳، ساختمان دیبا، واحد ۲۹ - کد پستی: ۳۱۶۶۹۳۶۸۶۹

فهرست

۷		مقدمه مؤلف
۱۱		۱- ادراک شخص از توانمندی خود در یادگیری
۱۴		۲- ادراک ارزشمندی تکلیف
۱۷		۳- تفسیر و ادراک فرد از علل موفقیت و شکست
۲۰		۴- تکرار و مرور مطالب یادگیری
۲۳		۵- بسط و گسترش معنایی در یادگیری
۲۶		۶- کاربرد به کارگیری فعالیت‌های برنامه‌ریزی در یادگیری
۳۰		۷- استفاده مؤثر از زمان حین انجام تکالیف
۳۷		۸- شایستگی ادراک‌شده
۴۰		۹- خودمختاری ادراک‌شده
۴۳		۱۰- تمایل و برانگیختگی درونی برای انجام فعالیت
۴۴		۱۱- برانگیختگی به وسیله تحریک بیرونی برای انجام فعالیت
۴۷		۱۲- مقایسه تحصیلی خود با دیگران
۵۱		۱۳- دلایل تلاش افراد در رسیدن به هدف
۵۶		۱۴- ارزیابی فرد از توانایی درونی خود
۶۱		۱۵- تلاش و کوشش فرد در انجام تکالیف چالش‌برانگیز
۶۳		۱۶- ارزش ادراک‌شده افراد از آینده
۶۶		۱۷- آگاهی از اصول، قواعد و فواید نظم در مدرسه
۷۰		۱۸- توجه به علاقه دانش‌آموز به یادگیری و مدرسه
۷۲		۱۹- چگونگی مدیریت اضطراب امتحان
۷۷		۲۰- توجه به شادی و نشاط در مدرسه
۸۱		۲۱- توجه به تفکر و نگرش مثبت نسبت به خود، دیگران و مدرسه
۸۷		۲۲- معنای ادراک‌شده از فرایند رفتن به مدرسه
۸۹		۲۳- برقراری ارتباط مؤثر دانش‌آموز با معلم و دیگران
۹۲		۲۴- ادراک دانش‌آموز از مورد حمایت قرار گرفتن از طرف دیگران
۹۵		۲۵- ادراک فرد از جو مدرسه
۹۷		۲۶- توجه به تأثیرگذاری گروه همسالان
۱۰۰		۲۷- تعامل و مشارکت گروهی در کلاس برای یادگیری
۱۰۷		۲۸- مشارکت و درگیری فعال در فعالیت‌های فوق برنامه
۱۱۱		منابع

مقدمه مؤلف

"طَالِبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَلَا إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ بُغَاءَ الْعِلْمِ"

پدیده ترک تحصیلی موجود در مدارس متوسطه به دلایل مختلفی اتفاق می افتد که می توان به احساس خستگی و درماندگی نسبت به تحصیل، عدم برقراری ارتباط عاطفی مناسب به مدرسه و نداشتن انگیزه لازم در مشغولیت تحصیلی در انجام تکالیف مربوط به مدرسه و کلاس درس و یادگیری اشاره کرد. هنگامی که دانش آموز، داشتن ارتباطات معنی دار با مدرسه بازشناسد، احساس پیوستگی شکل می گیرد. دانش آموزانی که احساس تعلق بیشتری به مدرسه دارند خود را با ارزش می پندارند و توانایی بیشتری در کنترل خشم دارند از طرف دیگر، احساس تعلق به مدرسه، باعث افزایش سطح تحمل و پایداری نوجوانان در مقابل مشکلات و ناکامی ها می شود. مدرسه ای که بتواند برای دانش آموزان خود حس قوی از دلبستگی و ارتباط ایجاد کند، به طور طبیعی شرایط انگیزشی مناسب تری فراهم ساخته و موفقیت تحصیلی آن ها را تضمین می کند. دلبستگی به مدرسه جهت یادگیری ضروری است و مدارس نیاز دارند با افزایش مشارکت دلبستگی دانش آموزان به مدرسه را تقویت کرده و در نتیجه یادگیری دانش آموزان را افزایش دهند. از دید روانشناسان و معلمان، انگیزش یکی از مفاهیم کلیدی است و برای توضیح سطوح مختلف عملکرد به کار می رود. این مفهوم تفاوت میزان تلاش برای انجام تکالیف درسی را بیان می کند. انگیزش از مهم ترین پیش نیازهای آموزش و یادگیری است. یادگیری مستلزم صرف وقت، کار، تلاش، پشتکار و سرمایه گذاری توانایی های جسمانی و روانی یادگیرنده است. علاوه، انگیزش یکی از متغیرهای اصلی است که بر فرایند آموزش، بازده یادگیری و عملکرد دانش آموز تأثیر می گذارد. تأثیر انگیزش دانش آموزان در مدرسه بر پیامدهای آموزشی یکی از زمینه های مهم در پژوهش های آموزشی است. انگیزش می تواند به عنوان انرژی و سائق دانش آموزان برای درگیر شدن در یادگیری مفهوم سازی شود و همچنین نقشی بزرگ در علاقه دانش آموزان نسبت به مدرسه، تحصیل و لذت بردن از آن ها را بازی کند. مشکلات تحصیلی دوره متوسطه می تواند یکی از دلایل پایین بودن انگیزش و دلبستگی به مدرسه باشد و این امر می تواند خسارت های جبران ناپذیری را از بعد فرهنگی و اقتصادی برای جامعه به دنبال داشته باشد.

در رویکردهای معمول یادگیری (رویکرد سنتی)، مدرس نقش یاد دهنده را دارد، اوست که فعال است، صحبت می کند، توضیح می دهد و مخاطبین او نقش منفعلی داشته و به آنچه مدرس می گوید، توجه دارند. این سبک آموزش در زمینه یادگیری دانش می تواند کاربرد

داشته باشد؛ اما وقتی موضوع ارتقاء انگیزش-دلبستگی به مدرسه مطرح است، یعنی آنچه باید به عمل درآید، این سبک چندان مؤثر نیست. مطالعات و پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهد که وقتی هنگام آموزش به افراد فرصت تجربه کردن و فعالیت داده شود، یادگیری آن‌ها به مراتب افزایش می‌یابد. آموزش به روش یادگیری فعال، الگویی است که این روزها بیش از پیش مورد توجه فعالان در عرصه آموزش قرار گرفته است. در این سبک از آموزش، مدارس و مخاطب هر دو در فرایند یویای یادگیری شرکت دارند؛ مدرس، گوینده و مخاطب نیز فقط گیرنده اطلاعات نیست، بلکه هر دو در فرایند یادگیری فعال و پویا هستند، در هنگام آموزش به افراد فرصت داده می‌شود تا مطالب آموزشی را تجربه کرده، نظر دهند و صحبت کنند. برنامه‌ی آموزشی بسته مبتنی بر مؤلفه‌های رویکرد دلبستگی - انگیزش به مدرسه بر اساس اهداف آموزشی خاصی که دارد (مانند احساس تعلق به مدرسه، ایجاد نگرش مثبت به مدرسه، تلاش و کوشش در انجام تکالیف و ...)، بر مبنای آموزش یادگیری به شیوه‌ی فعال جهت‌دهی شده است. در این کتاب راه کارهای عملی با استفاده از تکنیک‌ها و روش‌هایی که به فراگیران فرصت یادگیری فعال را می‌دهند همراه است و عبارت‌اند از: همفکری، کاغذ یادداشت، فعالیت‌های نوشتاری، بارش افکار، بحث و مناظره و کار گروهی. در ذیل به اختصار به توضیح تکنیک‌های نامبرده اشاره می‌نماید.

همفکری نمونه ساده‌ای از فعالیت‌هایی است که در چارچوب کلاس می‌توان از آن استفاده کرد. در این شیوه از اعضا خواسته می‌شود درباره عنوان یا مورد خواسته شده فکر نمایند و سپس بحث کوتاهی با فردی که مجاور اوست انجام دهند و سپس دیگران را در نتایج سهیم کنند.

در روش کاغذ یادداشت، فرصت‌هایی برای اعضا فراهم می‌شود تا به سؤالاتی که با پرسیدن آن‌ها، بازخورد اطلاعاتی فراهم می‌شود، پرسیده شود و آن‌ها را یادداشت نمایند. تنوع این سؤالات و پاسخ‌هایی که در ذهن فراگیر به وجود می‌آید، فرایند یادگیری فراگیران را افزایش می‌دهد و این امر بازخورد از درک آنان در مورد موضوع را فراهم می‌آورد.

بارش افکار از نوع روش‌های ساده دیگری است که همه کلاس وارد بحث می‌شوند. در این روش یک عنوان و یا یک مسئله مطرح می‌شود و از اعضا خواسته می‌شود وارد و درگیر مسئله شوند. هر نظری که ارائه می‌شود، روی تخته نوشته می‌شود. در شیوه کار گروهی، به شرکت‌کنندگان امکان صحبت کردن، ارائه دیدگاه‌های شخصی و مهارت کار، داده می‌شود. همکاری در کار گروهی نیاز دارد که همه اعضا گروه برای کامل نمودن یک تکلیف باهم فعالیت نمایند و کلاس به گروه‌های ۲ تا ۵ نفره تقسیم می‌گردد.